

İNGİLİZCE ÖĞRETMENLERİNİN ORTAÖĞRETİM İNGİLİZCE ÖĞRETİM PROGRAMI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ¹

Emre ASLAN* - Birsen BAĞÇECİ**

Öz

Bu araştırma ortaöğretim kurumlarında çalışan İngilizce öğretmenlerinin 2018 yılından beri uygulanmakta olan İngilizce dersi öğretim programının 9 ve 10.sınıf düzeyleri hakkındaki görüşlerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma odak grup görüşmesi tekniğinin kullanıldığı nitel bir araştırmadır. Görüşmeler 5 grup halinde, 9 adet yarı yapılandırılmış sorunun yer aldığı bir görüşme formu ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya Gaziantep ili merkez ilçelerinde adrese dayalı öğrenci alan ortaöğretim kurumlarında görev yapan ve 9-10.sınıf düzeylerinde derslere giren 19 gönüllü öğretmen katılmıştır. Odak grup görüşmeleri sırasında katılımcıların rızası üzerine ses kayıtları alınmış, sonrasında görüşme kayıtları yazıya aktarılmış, betimsel analiz yöntemi ile bulgulara ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin 9.sınıf öğretim programından memnun oldukları, programın 4 temel beceriyi esas aldığı, programın uygulamaya dönük olduğu, temaların öğrencilerin ilgisine yönelik olduğu, programı uygularken yalnızca etkinliklerin öğrenci seviyesine uygun olmadığı durumlarda etkinliklerde değişiklik yaptıkları - zorlaştırdıkları, programı uygularken ders kitabı, bakanlık tarafından sunulan dijital kaynaklar ve bazı mobil uygulamaları kullandıkları tespit edilmiştir. Öğretim programının 10.sınıf düzeyi konusunda ise programdan memnun olmadıkları, programın çok yoğun olduğu, 4 temel becerinin esas alındığı ancak kelime bilgisinin artırılmasına yönelik etkinliklerin çok olduğu, metinlerin ağır ve etkinliklerin uzun olduğu, bundan dolayı zaman sıkıntısı yaşandığı ve kazanımlar üzerinde öğrencilere istendiği oranda uygulama yaptırılmadıkları, kazanımların tamamının sağlanamadığı, ders kitabını yetiştirmeye çalıştıkları tespit edilmiştir. Öte yandan her iki sınıf düzeyi için de öğretmen kılavuz kitabı okullara ulaşmadığı için kılavuz kitap kullanmadıkları, alternatif değerlendirme yöntemlerini ise öğrenci, veli ve okul idaresinin alışkanlıkları ve beklentilerinin farklılığından dolayı kullanamadıkları açığa çıkarılmıştır. Öğretmenlerin öğretim programı hakkında hizmet içi eğitime alınmaları, 9 ve 10.sınıf İngilizce dersi öğretim programının gözden geçirilmesi, dört temel becerinin uygulanmasını destekleyici içeriklerin üretilmesi ve Bakanlığın sunduğu dijital portallara eklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ortaöğretim İngilizce öğretim programı, Müfredat, İngilizce öğretimi.

The Opinions of English Teachers About the English Curriculum in the High Schools

Abstract

This research was carried out to determine the opinions of English teachers working in high schools about the 9th and 10th grade levels of the English lesson curriculum, which has been implemented since 2018. 19 volunteer English teachers who work in high schools that enroll students based on their addresses in the central districts of Gaziantep province and attend classes at the 9-10th grades participated in the research. The research is a qualitative research in which focus group interview technique is used. The interviews were carried out in 5 groups, with an interview form containing 9 semi-structured questions. During the focus group interviews, audio recordings were taken upon the consent of the participants, then the interview recordings were transcribed, and the findings were obtained with the descriptive analysis method. As a result of the research, it was found out that the teachers were satisfied with the 9th grade curriculum, the program was based on 4 basic skills, the program was practical, the themes were aimed at the interest of the students, the teachers only changed the activities when

¹ Bu çalışma ilk yazarın doktora tezinden üretilmiştir.

* Uzman Öğretmen, MEB, emreaslan27@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-0713-4170>

** Prof. Dr, Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim ABD, bbagceci@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-8189-4912>

the activities were not suitable for the level of the student; they made it a bit more difficult, while applying the curriculum, they use the textbook, the digital resources offered by the ministry and some mobile applications were used in line with the curriculum. As for the 10th grade level of the curriculum, it was found out that they were not satisfied with the curriculum, the curriculum was very intense, the 4 basic skills were taken as a basis, but there were many activities to increase vocabulary knowledge, the texts were heavy and the activities were long, so there was a time constraint, and the students did not practice on the achievements as much as desired, all the acquirments could not be achieved, and they could just try to train the textbook. On the other hand, it was revealed that they did not use guidebooks for both grade levels because the teacher's guidebook did not arrive at the schools, and they could not use alternative evaluation methods due to the differences in the habits and expectations of the students, parents and school administration. That the English teachers to be taken under in service trainings on the English curriculum, 9th and 10th grade curriculums to be revised and interactive activities to be developed and adapted within the dijital portals offered by the Ministry are suggested by thre researcher.

Keywords: *Englich curriculum in the high schools, Curriculum, Teaching English.*

1. Giriş

Dil, iletişimin en temel unsurudur. İletişim kurmak isteyen bireylerin aynı dili konuşmaları iletişimin gücünü, hızını ve sonuçlarını doğrudan etkilemektedir. Her iki taraf da aynı dili kullandığı takdirde iletişim daha rahat kurulacak ve sürdürülecektir. Konuşma engelli bireyler dahi kendi aralarında işaret dili ile iletişim kurarken, bu bireyler ile iletişim kurmak isteyen konuşma becerisine sahip olanlar da işaret dilini öğrenmek durumundadır. Tarafların birbirinin kullandığı dili bilmemesi durumunda iletişim kurulamayacak ya da çok zor sağlanacaktır. Örneğin, konuşarak iletişim kuramayan bireylerin zaman zaman yazılı yöntemler ile (kâğıda yazarak, göstererek, dramatize ederek, dijital araçlar ve cihazlar kullanarak vb.) iletişim kurdukları görülmektedir. Bir turist ile iletişim kurmak için cep telefonuna bir şeyler yazıp dijital çeviri araçları ile çevirisini yapan ve edindiği cümleyi muhatabına gösteren insanlar görülmektedir. İletişimin daha samimi, doğal, etkili ve gerçek olması için iletişimin canlı ve konuşarak yapılması gerekir. Bu noktada iletişim kurma ihtiyacı duyulan hedef dili öğrenme zorunluluğu açığa çıkar.

İnsanlar yalnızca günlük hayatta iletişim kurmak dışında da çeşitli gerekçelerle başka bir dil, yabancı dil, öğrenmektedir. Bazen yurt dışında bir iş ya da eğitim imkânı elde etmek umuduyla, bazen iş ve ticaret hacmini genişletmek için, bazen sırf başka ülkelere seyahat edebilmek için, bazen internet ortamında oyun oynarken daha etkili olmak için, bazen sırf yabancı kültürler hakkında doğrudan bilgi edinebilmek için, bazen ise zorunluluktan dolayı yabancı dil öğrenilmektedir. Türkiye eğitim sistemi içerisinde ilkokul 2.sınıftan itibaren yabancı dil öğretimi zorunlu bir uygulamadır. Yabancı dil öğretiminde de 1.yabancı dil olarak İngiliz dili belirlenmiş ve öğretilmektedir. 12 yıl eğitimin zorunlu olduğu göz önüne alındığında 11 eğitim-öğretim yılı boyunca öğrenciler İngilizce eğitimi almaktadır.

Tüm öğretim etkinliklerinde olduğu gibi İngilizce öğretimi de bir plan ve program dâhilinde yürütülmektedir. Ülkemizde öğretim programları Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesinde yer alan Talim Terbiye Kurul Başkanlığı (TTKB) tarafından hazırlanmakta ve onaylanmaktadır. Olağan program geliştirme süreçlerinin ardından son karar ve onay mercii bu kurumdur. Yürütülen tüm öğretim etkinliklerinde bu kurul tarafından onaylandığı ilan edilen öğretim programının uygulanması esastır. Her yıl tüm öğrencilere MEB tarafından ücretsiz dağıtılan ders kitaplarının hazırlanması da bu öğretim programının onaylanmasının ardından gelişen bir süreçtir.

Millî Eğitim Bakanlığı İngilizce öğretimi konusunda Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni - D-AOBM (Common European Framework of References for Languages - CEFR)ni baz almaktadır. Söz konusu metin çeşitli kaynaklarda “Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı (ADOÇEP)” olarak da belirtilmektedir. D-AOBM / ADOÇEP dilde yeterlilik seviyesini ölçmek için uluslararası bağlamda tanınmış bir standarttır (Council of Europe, “Common European Framework of Reference for Languages (CEFR)”, 2001).

D-AOBMe göre yabancı dili kullanan kişinin yabancı dilde sergilediği becerinin düzeyine göre 6 düzey yer almaktadır:

- A1 ve A2 "Temel kullanıcı",
- B1 ve B2 "Bağımsız kullanıcı",
- C1 ve C2 "Yetkin kullanıcı"

2017 yılında taslak halinde yayınlanıp güncellemelerin ardından 2018 yılında tüm sınıf düzeylerinde uygulamaya konulan İngilizce Öğretim Programı da D-AOBM esas alınarak hazırlanmıştır. Bu programda hedef dilin bir iletişim aracı olarak görüldüğü, bu nedenle uygulama odaklı bir yaklaşımın temel alındığı ifade edilmektedir. Ayrıca, programın temel amacının İngilizce öğrenenleri teşvik edici, motive edici ve eğlenceli öğrenme ortamlarına dahil ederek etkili, akıcı ve kendi kendini yöneten İngilizce kullanıcıları haline getirmek olduğu belirtilmektedir. Programın amaçlarına ulaşabilmesi ve başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için eğitimin önde gelen tüm paydaşlarının (öğrenenler/kullanıcılar, öğretmenler, yöneticiler, materyal tasarımcıları) iş birliği içinde olması gerektiğine de dikkat çekilmektedir.

Alan yazını taramasında erişilebilen kaynaklarda 2018 yılından itibaren ortaöğretim kademesinin tüm sınıf düzeylerinde uygulamaya konulan İÖP hakkında çok sayıda araştırma olduğu görülmektedir. Araştırmacı tarafından bu araştırmalar incelenmiştir. Yapılan incelemeler sırasında alınan notlar doğrultusunda söz konusu olan araştırmalar ile doktora tezinin alt problemi arasında ortak yönleri olan araştırmalar tekrar incelenmiş ve bu çalışma ile ilgili olanlar daha detaylı irdelenmiştir.

Ertem (2023), İÖP üzerine gerçekleştirdiği çalışmada İÖP’de yer alan işlevler ve öğrenme çıktılarını Yenilenmiş Bloom taksonomisi bilişsel boyut ölçütlerini kullanarak değerlendirmiştir. Bu çalışmada taksonomiye göre en çok yer alan boyutun uygulama boyutu olduğu ve uygulama boyutunda da en çok yer alan becerinin ise konuşma becerisi olduğunu tespit etmiştir. Araştırmacı hem işlevler hem de öğrenme çıktılarının büyük oranda alt bilişsel kategorilerde toplandığını aktarmaktadır.

Tokur Üner ve Aşlıoğlu (2022) araştırmalarına katılan öğretmenlerin İngilizce dersi öğretim programında yer alan boyutlar arasında dilbilgisi ve sözcük yapılarının değerlendirilmesine daha fazla önem verdiklerini belirttiklerini aktarmıştır. Katılımcı öğretmenlerin dersler sırasında dilin yapısal öğelerine daha fazla odaklandıkları için öğrencilerin hedef dili ne düzeyde kullanabildiklerini sınırlı bir şekilde test ettiklerini belirlemişlerdir. Aynı araştırmada katılımcı öğretmenlerin programın kazanımlar boyutuna dair görüşleri incelendiğinde tüm kazanımların gerçekleşme düzeyini belirlemenin öğretmenler açısından zorlayıcı olduğunu aktarmışlardır. Araştırmaya katılan katılımcılar tarafından özellikle bazı kazanımların öğrencilerin seviyelerine uygun olmadığı, programda dil becerilerinin değerlendirilmesine yönelik önerilen test tekniklerinin yetersiz olduğuna dikkat çekilmiştir.

Yıldız ve Korkmazgil (2021) yaptıkları araştırmada hangi İÖP’nin incelendiğini belirtmemişlerdir. Ancak araştırmanın yayın tarihi göz önüne alındığında 2018 yılında uygulamaya konulan İÖP’nin incelendiği araştırmacı tarafından düşünülmektedir. İÖP yerine İngilizce eğitim programı (İEP) tamlamasını kullandıkları araştırmada öğretmenlerin algılarını metaforlar yoluyla incelemeye çalışmışlardır. Araştırma sonucunda katılımcı öğretmenlerin İEP için “hayat, hedefe ulaştırıcı yol, iskelet, yapboz ve yemek” metaforlarını ürettiklerini belirlemişlerdir. Bu metaforlardan ‘hayat’: hayat gibi sürekliliğinin olması ve uzun bir sürece yayılmasından kaynaklandığı; ‘hedefe ulaştırıcı yol’: İngilizce öğretmeyi sağlayacak bir araç, vasıta olarak görmelerinden kaynaklandığı; ‘iskelet’: programı dil öğrenmenin temeli, esası olarak düşündüklerinden kaynaklandığı; ‘puzzle’ ve ‘yemek’: farklı becerilerin birleşiminden oluştuğunu, dört temel dil becerisini kapsadığını ve bu becerilerin birleşimiyle ve farklı etkinliklerin uygulanmasıyla dil eğitiminin oluştuğunu

düşündüklerinden kaynaklandığı şeklinde yorumlamışlardır. Aynı çalışmada öğretmenlerden elde edilen metaforlar doğrultusunda kategoriler oluşturulmuştur. Bu kategoriler incelendiğinde en fazla öne çıkan kategorilerin ‘zaruri/gerekli olarak program’ ve ‘sistematik bir yapı olarak program’ oldukları görülmektedir. ‘Zaruri/gerekli olarak program’ kategorisinde öğretmenlerin İEP’i eğitim öğretim faaliyetlerinin zorunlu bir parçası olarak değerlendirdikleri ve öğretimin olmazsa olmazı olarak düşündükleri aktarılmaktadır. ‘Sistematik bir yapı olarak program’ kategorisinde ise öğretmenlerin İEP’i, sistem olarak öğeleriyle bir bütün olduğunu, dinleme, konuşma, okuma, yazma becerilerinin hepsine birden önem verilmesi gerektiğini ve bu öğelerden biri aksatıldığında programın amacına ulaşmayacağını düşündükleri aktarılmaktadır. Bunların dışında bu çalışmada, araştırmacıların, İÖP’de yer alan hedef, kazanım, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme boyutlarına ilişkin herhangi bir sonuç veya yorumda bulunmadıkları görülmüştür.

Gürel ve Demirhan İşcan (2020) yaptıkları çalışmada İÖP uygulamasının okulun devlet okulu ya da özel okul olma durumuna göre farklılık gösterdiğini belirlemişlerdir. Öte yandan devlet okullarında çalışan öğretmenlerin programın kazanımlarını öğrenci seviyesinin üzerinde bulurken, özel okullarda çalışan öğretmenlerin kazanımları öğrenciler için yetersiz buldukları aktarılmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenler programdaki içerik ile ders kitabının uyuşmadığını, ders kitaplarının yetersiz olduğunu, programdaki etkinlik-kazanım uyumunun sağlanmadığını, programda verilen video blog, e-portfolyo gibi değerlendirme uygulamalarının sınıf içerisinde gerçekleştirilemediğini ve programda verilen İletişimsel Dil Yaklaşımı’nın uygulanmasında bazı sıkıntılar yaşandığını ifade etmişlerdir. Bu çalışma sonucunda araştırmacılar öğretmenlerin program öğelerinin daha detaylı açıklamalar içermesi, okulların teknolojik donanımlarının desteklenmesi, programın uygulanması ile ilgili öğretmenlerden dönüt alınması, sınıf mevcutlarının azaltılması, kullanılan ders kitaplarının güncellenmesi, programın kazanım ve içerik açısından sadeleştirilmesi, çoğunlukla konuşma becerisine yönelik bir programın geliştirilmesi ve öğretmenlere programın uygulanması ile ilgili detaylı hizmetiçi eğitim verilmesine ihtiyaç duyduklarını aktarmıştır.

Ağcam ve Babanoğlu (2020) Türkiyede İÖP değerlendirmesi üzerine yaptıkları çalışmada 2018 yılında uygulamaya konulan İÖP üzerinde doküman analizi yöntemi ile bulgulara ulaşmaya çalıştıklarını, bu çalışmalar sonucunda söz konusu program kazanımlarının %86’sının konuşma ve dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik tasarlandığını ve programın iletişimsel yapısı ile uyumlu olduğunu; ödev önerilerinin ise, programın temel felsefesinin aksine, öğrenciler arasında işbirliği ve iletişim gerektirmediğini, %76’sının öğrencilerin bireysel çabası temelinde yapılandırıldığını tespit etmişlerdir.

Çarıkçıoğlu (2019), 2018 yabancı dil öğretim programının uygulanmasında yaşanan sorunlar üzerine yaptığı çalışmada öğretmenlerin; öğrencilerin motivasyon eksikliği, derse olan ilgisizliği ve ders kitaplarından memnun olmadıklarını ancak okul idaresinin katkılarından ve yabancı dil politikasındaki gelişmelerden ise memnun olduklarını tespit etmiştir. Farklı bir çalışmada ise Türkben (2019) öğretmen ve öğrenciler ile 9.sınıf İÖP üzerine yürüttüğü çalışmada temaların öğrencilerin ilgisini çekmediği, işlevler ve dil kullanımı açısından İÖP’nin geliştirilmesi gerektiği, dört becerinin kazandırılmasında istenen düzeye ulaşamadığı, etkileşimli tahtanın kullanımının olumlu etkileri olduğu, İÖP’de kullanılması beklenen yöntem ve metodların devlet okullarında kullanılmadığı, İÖP’nin derslerde hem öğretmen hem de öğrencileri etkin halde tuttuğu ve uygulama sınavlarının programa dahil edilmesi gerektiği bulgularına ulaşmıştır.

Koç (2019) İngilizce öğretmenleri ile 2018 İÖP’nin önceki öğretim programları ile karşılaştırılması üzerine yaptığı çalışma sonucunda 2018 İÖP’de dört temel beceriye daha fazla yer ayrıldığı ve konuşma becerisinin daha çok öne çıktığını tespit etmiştir. Ancak katılımcıların, öğretmenlerin geleneksel öğretim yöntemleri ile derse devam ettikleri, fiziki şartların durumu ve öğrenci

seviyeleri düşük olduğu için programın teorik düzeyde kalacağı ve 2018 İÖP'nin de dört temel beceri konusunda büyük fark yaratmayacağını düşündüklerini aktarmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 2018 İÖP içeriğinin öğrencilerin ilgi, istek ve motivasyonlarını artırmaya yönelik olduğunu, temaların günlük hayatla bağlantılı olduğunu, programda belirtilen yöntem, teknik, araç-gereçlerin hedeflenen davranışlara ulaştırmak için yeterli olacağı ancak bunların kullanılabilmesi için fiziki şartlarda iyileştirmeler yapılması gerektiğini düşündüklerini, uygulama sınavlarını etkili bulduklarını, İÖP'de belirtilen alternatif ölçme araçlarına ihtiyaç duymadıkları ve kullanmadıklarını da tespit etmiştir.

Alan (2019), Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde uygulanan yeni İÖP üzerine yaptığı çalışmada, araştırmaya katılan öğretmenlerin İÖP'yi açık ve anlaşılır bulduklarını ancak programda yer alan kazanımların meslek lisesi öğrencileri için hafifletilmesi gerektiğini, meslek lisesi ders saatlerinin bu İÖP için yetersiz kaldığını, programdaki etkinliklerin öğrenci yaratıcılığını geliştirmediğini düşündüklerini tespit etmiştir. Ayrıca aynı çalışmada kazanımların gerçekleştirilemediği ve dört dil becerisinin tam anlamıyla kazandırılmadığını da belirtmektedir. Farklı bir çalışmada Civriz (2019), yaptığı çalışmada İÖP hakkında öğretmen görüşlerine ulaşmış; öğretmenlerin temaları güncel bulduklarını ancak yoğun olduğu ve belirtilen sürelerde yetiştiremediklerini, etkinlikleri yeterli ve ilgili temaya uygun bulduklarını, İÖP'ye yönelik hazırlanmış olan kaynakların yetersiz olduğunu, içerik düzenlemesi gerektiğini düşündüklerini tespit etmiştir.

Yüce (2018), Ortaöğretim 9. Sınıf İÖP'nin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı (ADOÇEP)'na uygunluğu üzerine yaptığı çalışmada ortaöğretim 9. Sınıf İÖP'de belirtilen kazanımların ADOÇEP yeterlilik tanımlayıcılarına tam olarak uymadığını; çok dillilik ve çok kültürlülük eğitimsel ilkelerinin programda yansıtılmadığını, ders materyalleri, ders saatleri, öz-değerlendirme, öğretmenlere hizmet-içi aktiviteler gibi konuların 9. Sınıf İÖP'nin uygulanmasını olumsuz yönde etkilediğini; bununla birlikte aktivitelerin öğrencilerin dil seviyelerine ve yaşlarına uygun olduğunu, programın öğrencilerin iletişimsel ihtiyaçlarına ve seviyelerine uygun olduğunu, kültürlerarası ve göreve dayalı etkinliklerle öğrencilerin iletişimsel problemlerine çözümler sunduğunu tespit etmiştir.

Alan yazınında ulaşılabilen bu çalışmalar ışığında öğretmenlerin görüşlerine başvurulduğu, çalışmaların sonucunda İÖP'de yer alan temaların güncel olduğu, dört temel dil becerisine yer verildiği, ancak çeşitli sebeplerden dolayı öğretmenler arasında uygulama farklılıkları olduğu, yine bu sebeplerden dolayı kazanımlara ulaşmada problemler yaşandığının tespit edildiği anlaşılmaktadır. Bu çalışmada ise, alan yazınında ulaşılabilen çalışmalardan farklı olarak, 9 ve 10.sınıf düzeylerinde uygulanmakta olan İÖP hakkında öğretmen görüşleri derlenerek öğretmenlerin programın uygulanabilirliği, programın hedefler, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri, değerlendirme etkinlikleri açısından durumu, geliştirmeyi hedeflediği dil becerileri, uygulama sırasında kullandıkları materyaller ve kullanma gerekçeleri ile programda değiştirilmesini istedikleri hususlar belirlenmiştir.

Ülkemizde uygulanan 12 yıllık zorunlu eğitim süresi içerisinde bir öğrencinin 11 yıl boyunca yaklaşık 1404 ders saati İngilizce öğretimi alması ve B+ düzeyine ulaşması beklenmektedir. Teorik olarak İngilizce öğretimi konusunda çok çeşitli tedbirler alınmış olmasına karşın öğrencilerin derslerde hedef dil olan İngilizceyi, aktif bir şekilde kullanmaktan kaçındıkları gözlenmektedir. Oysaki, buldukları sınıfa gelinceye kadar gerekli alt yapı, dilbilgisi ve kelime bilgisini kazanmış olmaları beklenmektedir. Dahası iş hayatına atılan ya da atılmak isteyen birçok bireyin İngilizce konusunda kendisini yetersiz hissettiği çeşitli basın yayın organlarına yansdığı görülmektedir. Bu kadar uzun süre dil öğretimi yapılmasına rağmen bu durumların yaşanması bu konuda yapılacak tespitleri çok önemli hale getirmektedir.

Geliştirilebilecek en iyi müfredat, öğretim yöntemleri, ölçme değerlendirme uygulamaları vd. yabancı dil öğretimi alanında yapılacak değişikliklerin tamamı uygulayıcı olan öğretmen ile hayata geçecek ve başarıya ulaşabilecektir. Bu noktada öğretmenlerin öğretim programına olan yaklaşımlarının ne kadar önemli olduğu açığa çıkmaktadır. Eğitim ortamında en etkin rol oynayan kişi öğretmendir. Öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerini tespit edecek olan, hedef kazanımlara ulaşabilmek için öğretim programını baz alarak bir yol haritası çizen, yol haritasını hayata geçiren, uygulamada karşılaştığı sorunlar karşısında tedbirler alan kişi öğretmenin kendisidir. Bu kadar hayati bir rol oynayan öğretmenin sorumluluklarında herhangi bir ihmali ya da dikkatsiz davranması öğretim konusunda yapılan her şeyi anlamsız kılarken, çok ciddi zaman ve bütçe kaybına sebep olabileceği gibi geri dönülemez ve telafi edilemez sonuçlar da doğurabilecektir. Bu hususlarda dersi yürüten öğretmenin program hakkındaki görüşleri çok büyük önem arz ettiğinden bu çalışma ile ortaöğretim kurumlarında çalışmakta olan İngilizce öğretmenlerinin derslerde uyguladıkları İÖP hakkındaki görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bunu sağlamak için araştırmaya katılan katılımcı öğretmenlere İÖP ile ilgili olarak;

- Uygulamaya dönük olup olmadığı,
- Hedefler, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri, değerlendirme etkinlikleri açısından nasıl bir görünüm sergilediği,
- Hangi becerileri desteklediği,
- Uygulama sırasında değişiklik yapıp yapmadıkları,
- Programı uygularken kullandıkları materyaller,
- Programda değiştirilmesini istedikleri hususlar hakkında sorular yönlendirilerek katılımcı öğretmenlerin görüşleri belirlenmiştir.

Doktora tezinden türetilen bu makalenin kamuoyunda ara ara dillendirilmekte olan “Türkiye’de İngilizce Öğrenememe / Öğretilmememe” söylemlerine ilişkin öğretmenlerin İngilizce öğretim programı hakkındaki bakış açılarını açığa çıkarması nedeniyle önemli olduğu; araştırma kapsamında yalnızca 9 ve 10.sınıf İngilizce dersi öğretim programı ve sınıf içerisinde uygulanması hakkında öğretmen görüşlerine doğrudan ulaşılması, programın uygulanması sırasında karşılaştıkları zorluklar ve geliştirdikleri çözümler, programın uygulanması sırasında kullandıkları materyaller ve araştırmanın odak grup görüşmeleri yapılarak gerçekleştirilmiş olması açısından diğer araştırmalardan farklılaştığı düşünülmektedir.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Ortaöğretim kurumlarında çalışan İngilizce Öğretmenlerinin 2018 yılında uygulamaya konulan İÖP hakkında görüşlerini belirlemeye çalışan bu çalışma bir nitel araştırma olarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma, algıların ve olayların doğal ortamda, gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu araştırmada, veri toplamada odak grup görüşmeleri tekniği kullanılmış, öğretmenlerin görüşleri görev yaptıkları okullarda alınmıştır. Yıldırım ve Şimşek, 2013, araştırmada daha fazla bireye ulaşılmasının önemli olduğu, çalışılan konu kişisel ve hassas değil ve eğer araştırmacının toplanacak verilerin daha zengin olacağını düşündüğü takdirde odak grup görüşmeleri yapmasında yarar olacağını belirtmektedirler. Grup dinamikleri sorulara verilen yanıtların kapsamını ve derinliğini etkileyen önemli bir unsurdur. Gruptaki bireylerin birbiri ile etkileşimi sonucunda cevaplar ortaya konulur. Grupta, bir bireyin sorulan soruya verdiği bir yanıtın diğer bireyler tarafından duyulması, onlara, kendi düşüncelerini bu yanıt çerçevesinde

oluşturma fırsatı verecektir. Belki oluşacak küçük tartışma ortamları ile durum daha net ve doğru bir şekilde ortaya koyulabilmektedir. Odak grup görüşmelerinde katılımcı bireylerin birbirlerinin cevaplarını duymaları soru ya da konu hakkında daha derinlemesine tartışmaları ve irdelemeleri getirdiğinden zengin bir veri seti oluşturabilmektedir. Katılımcılar birbirlerini destekleyebilir ya da farklı yönlere dikkat çekerek konu hakkında daha kapsamlı veriler elde edilmesini sağlayabilmektedir.

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmada, 19 gönüllü katılımcı öğretmen ile 5 grup halinde odak grup görüşmesi yapılmıştır. Odak grup görüşmeleri, katılımcı öğretmenlerin kendi okullarında, ortak müsait oldukları zaman diliminde, okul idaresi tarafından belirlenen odalarda gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların mezuniyet, kıdem ve cinsiyetlerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler

	Kategoriler	Frekans
Mezun oldukları fakülteler	Açık Öğretim Fakültesi	1
	Eğitim Fakültesi	12
	Fen – Edebiyat Fakültesi	6
Kıdem süreleri	1-5 yıl arası	8
	6-10 yıl arası	4
	11-15 yıl arası	6
	16-20 yıl arası	2
	21 yıl ve daha fazla	3
Cinsiyetleri	Erkek	8
	Kadın	11

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların 12’sinin Eğitim Fakültesi, 6’sının Fen Edebiyat Fakültesi, 1 katılımcının ise Açık Öğretim Fakültesi mezunu olduğu anlaşılmaktadır. Bu katılımcıların kıdem yılları incelendiğinde 8’inin 1-5 yıl arası, 4’ünün 6-10 yıl arası, 6’sının 11-15 yıl arası, 2’sinin 16-20 yıl arası, 3’ünün ise 21 yıl ve daha fazla tecrübeye sahip oldukları görülmektedir. Cinsiyetlerine göre dağılımlarının ise 8’inin erkek, 11’inin kadın olduğu anlaşılmaktadır.

2.3. Araştırma süreci

Gaziantep ili, Şahinbey ve Şehitkamil ilçelerinde adrese dayalı öğrenci alan ortaöğretim kurumlarının sayısının 20 olduğu tespit edilmiştir. Bu kurumlarda 9 ve 10.sınıf öğrenci sayıları birbirine yakın olan okullar ve bu sınıf düzeylerinde derse giren öğretmen sayılarına ulaşılmıştır. Etik kurul izin işlemleri tamamlanmıştır. 9 ve 10.sınıf düzeyinde derse giren en fazla öğretmeni olan dört ortaöğretim kurumu ziyaret edilerek gönüllü öğretmenler belirlenmiştir. Bu dört kurumda odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Katılımcı öğretmenlerin rızası üzerine ses kaydı alınmış, araştırmacı tarafından notlar tutulmuş ve verilerin analizleri yapılarak raporlaştırılmıştır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Görüşmeler sırasında araştırmacı tarafından alan yazını taraması sırasında alınan notlar ışığında oluşturulmuş olan yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır. Görüşme formu taslak olarak oluşturulmuş, dil ve anlaşılabilirlik açısından kontrol edilmek üzere iki Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenine, araştırmaya uygunluğu açısından kontrol edilmek üzere ikisi öğretim programları ve öğretim alanından, birisi Türkçe bölümünden üç akademisyene sunulmuş, onlardan gelen öneriler doğrultusunda son şekli

verilmiştir. Elde edilen görüşme formu deneme amacıyla araştırmanın yürütüleceği okulların dışında bir ortaöğretim kurumunda üç öğretmene uygulanmış, görüşme sırasında katılımcılardan gelen açılımlayıcı sorular ve verdikleri cevaplar ışığında son şekli verilmiştir.

Görüşme formunda kullanılan ve katılımcılara yönlendirilen sorular aşağıda listelenmiştir:

1. Ders yürüttüğünüz düzeyde/ düzeylerde öğretim programını incelediniz mi? En son ne zaman incelediniz? Niçin? Açıklar mısınız?
2. Ortaöğretim İngilizce öğretim programı uygulamaya dönük müdür, uygulaması kolay mıdır? Sorunlar varsa nelerdir?
3. Dersin öğrencileriyle dersin programını, kazanımlarını paylaşıyor musunuz? Neden?
4. Hedefler, içerik, öğrenme – öğretme süreçleri, değerlendirme etkinliklerini göz önüne aldığınızda 9.sınıf İngilizce öğretim programı hakkında neler söylemek istersiniz?
5. Dört dil becerisinden hangi becerileri daha çok geliştirmeye yöneliktir?
6. Hedefler, içerik, öğrenme – öğretme süreçleri, değerlendirme etkinliklerini göz önüne aldığınızda 10.sınıf İngilizce öğretim programı hakkında neler söylemek istersiniz?
7. Programı uygularken değişiklik yaptığınız durumlar olur mu? Evet ise, ne tür durumlarda, nasıl değişiklikler yaparsınız?
8. Programı uygularken kullandığınız materyaller nelerdir? Ders kitabı dışında başka bir araç gereç kullanmaya ihtiyaç duyar mısınız? Öğretmen kılavuz kitabını kullanır mısınız? Neden?
9. Programı hazırlayan kurulda olsa idiniz; neleri değiştirdiniz / neler aynı kalırdı?

2.5. Verilerin Analizi

Görüşme formunda yer alan yarı yapılandırılmış sorular ile yürütülen görüşmelerde katılımcıların rızası üzerine ses kaydı alınmış, araştırmacı tarafından görüşme notları tutulmuştur. Ardından görüşme kayıtları bilgisayar üzerinde yazıya aktarılmıştır. Daha sonra elde edilen veriler üzerinde betimsel analiz yapılmıştır. Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunmaktır. Oluşturulan betimlemeler açıklanır, yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri incelenir ve sonuçlara ulaşılır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Böylelikle okuyucuların olayı daha iyi anlamalarına ve zihinlerinde canlandırmaları sağlanır. Betimsel analiz, araştırmacılar için çalışmak istedikleri farklı olgu ve olaylar hakkında özet bilgi elde edebilmek için sıklıkla başvurulan bir yöntemdir (Büyüköztürk vd., 2008). Betimsel analiz aşamasında, sürekli ve tekrar tekrar görüşmeler sırasında alınmış olan notlar kontrol edilmiş veri kaybına meydan vermeksizin araştırmanın amacı doğrultusunda önemli olan boyutlar saptanmaya çalışılmış ve açığa çıkarılmıştır. Toplam 4 okulda 19 öğretmen ile odak grup görüşmeleri yapılmış, öğretmenler görüşme sırasına göre K1, K2, K3,...K19 olarak kodlanmışlardır.

Ayrıca veriler birkaç kez okunduktan sonra araştırmada benzerlik ve farklılıklar dikkate alınarak bir araya getirilmiştir. Tüm bunlar okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenlenmiş ve raporlanmıştır. Nitel araştırmada geçerlik, araştırmacının araştırdığı olguyu tarafsız olarak gözlemlemesi, görüşülen bireylerden doğrudan alıntılar aktarılması ve bu sayede sonuçların açıklanması için çok önemlidir (Yıldırım & Şimşek, 2005). Geçerliği sağlamak üzere katılımcıların perspektiflerinin anlaşılmasının, davranışlarının karmaşıklığının ortaya konmasının ve deneyimleri hakkında bütüncül bir yoruma ulaşılmasının nitel araştırmaların inandırıcılığını sağladığını söylemek mümkündür (Merriam & Tisdell, 2015). Katılımcıların rastgele örnekleme yokuyla seçilmesi, sürekli gözlem, veri çeşitlemesi, tekrarlı sorgulamalar, meslektaş değerlendirmesi, araştırmacının yansıtıcı yorumları alan yazınında inandırıcılığın sağlanması için kullanılabilir teknikler olarak görülmektedir (Arastaman vd., 2018). Bunlara ek olarak araştırmamızda geçerliğin sağlanması için ilgili noktalarda öğretmen görüşlerinden

birebir alıntı yapılmıştır. Güvenirlik ise olayların farklı gözlemciler tarafından aynı kategoriye bağlanması ya da aynı gözlemci tarafından farklı zamanlarda aynı kategori ile ilişkilendirilmesidir (Altunışık vd., 2005). Araştırmanın inandırıcılığı, aktarılabirliği, tutarlılığı, teyit edilebilirliği için de incelemeler yapılmıştır. Araştırmacının kendisi bulguları farklı zamanlarda yeniden değerlendirmiştir. Aynı bulguları tez aşamasında olan farklı iki doktora öğrencisinden de değerlendirmesi istenmiştir. Çoğunlukla aynı sonuçlara ulaşılmasına rağmen görüşmeye katılan aynı katılımcıların verdiği cevapların bazen farklı yorumlandığı da görülmüştür. Bu farklılaşmalar konusunda incelemeyi yapan araştırmacı ve bu farklılıkları yorumlamaları amacıyla destek istediği aynı alanda çalışma yapmakta olan iki diğer doktora öğrencisi söz konusu cevapları birlikte inceleyip tartışarak fikir birliğine ulaşmışlardır.

2.6. Araştırma Etiği

Araştırma ve süreçleri Gaziantep Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'nun 05.04.2022 tarih ve 15 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Araştırmanın tüm aşamalarında etik kurallar hassasiyetle uygulanmıştır. Katılımcılara araştırmanın konusu ve süreç hakkında detaylı bilgi verilmiş, rızaları alınmış, kişilik hakları ve özel bilgileri korunmuştur.

3. Bulgular

Araştırmanın konusu olan “İngilizce öğretmenlerinin ortaöğretim İngilizce öğretim programı hakkında görüşleri nelerdir?” problemi için gönüllü katılımcı öğretmenler ile odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Odak grup görüşmeleri sırasında katılımcı öğretmenlere ilk soru olarak “Ders yürüttüğünüz düzeyde/ düzeylerde öğretim programını incelediniz mi? En son ne zaman incelediniz? Niçin? Açıklar mısınız?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen cevaplar incelendiğinde aşağıdaki tablo oluşturulmuştur:

Tablo 4. Öğretim programını inceleme durumları

Kategoriler	Frekans
Evet	1
Kısmen	1
Hayır	17

Tablo 4'te görüldüğü üzere yalnızca bir katılımcı İngilizce Öğretim Programını incelediğini beyan etmiştir. Bir katılımcı ise kısmen incelediğini “İlk yayınlandığında şöyle bir hızlı hızlı sayfaları geçmişim diye hatırlıyorum yani” ifadesi ile aktarmıştır. 17 katılımcı ise incelemediklerini belirtmişlerdir. Aynı sorunun devamında yöneltilen “Niçin?” sorusuna ise program ile ders kitabının bire bir aynı olduğunu düşündükleri için inceleme gereği duymadıklarını aktarmışlardır.

“Hayır. Yani kitap ile aynı zaten.” K2

“Hayır. Kitapla aynı değil mi zaten?” K5

“Hayır incelemedim. Dersleri kitaptan yürüttüğüm için. Onlar da aynı zaten.” K7

“Hayır. Kitap yeterli bence.” K11

“Hayır. Ben kitaptan takip ettiğim için bakmadım.” K12

“Hayır. Gerek duymadım. Yıllık plan var.” K15

Katılımcı öğretmenler derslerini kitaba göre yürüttüklerini, kitabın ilk sayfalarında da tema, hedef ve kazanımların yer aldığını, o nedenle ayrıca açıp öğretim programını incelemeye ihtiyaç duymadıklarını belirtmişlerdir. “Kısmen” ve “evet” cevabı veren katılımcılar ise program ilk

yayınlandığında “acaba ne gibi değişiklikler yapılmıştır?” merakı ile incelediklerini, eski programa göre çok fark göremediklerini belirtmişlerdir.

Katılımcılara yöneltilen ikinci soru: “Ortaöğretim İngilizce öğretim programı uygulamaya dönük müdür, uygulaması kolay mıdır? Sorunlar varsa nelerdir?” sorusudur. Bu soruya tüm katılımcılar programın uygulamaya dönük olduğunu belirtmişlerdir. Ancak uygulamanın kolaylığı konusunda katılımcılar sınıflar arasında farklılıklar olduğunu aktarmıştır. 9.sınıf öğretim programının uygulamaya dönük ve uygulamasının da kolay olduğu konusunda tüm katılımcıların hemfikir oldukları görülmüştür. Konuların basit olduğu, öğrencilerin bu konularda hazırbulunuşluk seviyelerinin yüksek olduğu, konuların dört temel beceri esasında uygulamaya çalışıldığı ve bu konuda çok sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

“9larınki çok güzel. Basit, kolay, öğrenci hazır. Yapabildikleri için ders işlerken zevk alıyorlar.”

K14

“9larda ders akıp geçiyor.” K11

“Kendilerinin diyalog yapmaları isteniyor. O diyalogu taklit etmeleri isteniyor.” K7

“Diyalog etkinlikleri var, paragraflar var sürekli.” K9

“Yani listening(dinleme) ağırlıklı, writing (yazma) var. Speaking (konuşma) de var evet. Gayet iyi yani.” K12

“Öğrencilere kolay geldiği için akıcı bir şekilde geçiyor.” K13

Ancak 10.sınıf İngilizce öğretim programı konusunda durumun tamamen farklı olduğu katılımcılar tarafından öne sürülmektedir.

“Uygulamaya dönük ama biz yaptırıyoruz. Sınıfta herkesi konuşturursak, imkânı yok. Zaman yetiştirmez. Sınıflar kalabalık.” K16

“Bence uygulaması kolay ama sınıf mevcutları yüzünden zorlanıyoruz.” K10

“Ama 40 kişilik sınıfta herkese zaman yetmiyor. Tabii ki yani. 5 - 10 öğrenci aralarından seçmen gerekiyor. Bunları yaptırmak için dolayısıyla diğerlerine çok zaman kalmıyor.” K11

“Daha çok kelime bilgisini arttırmaya yönelik gibi geliyor bence. Yani dinleme ve konuşma becerilerinin çok arttırmaya yönelik değil bence. Daha çok devlet kitabından benim algıladığım o şimdi.” K8

“Uygulamaya dönük ama biz tam yapamıyoruz. Birinden birisi eksik kalıyor. Sınıf mevcudundan dolayı hepsini yetiştiremiyoruz.” K13

9.sınıf İngilizce Öğretim Programına nazaran 10.sınıf programının çok ağır olduğu, kelimelerin çok yoğun olduğu katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Ayrıca sınıf öğrenci mevcutlarının 40 öğrenci civarında olmasının da programın uygulanmasında sorunlar oluşturduğu belirtilmiştir. Etkinliklerde tüm öğrencilere uygulama şansı veremediklerini, dolayısıyla kazanıma istendiği oranda ulaşılamadığını aktarmışlardır. Bu soruya verilen cevaplar incelendiğinde programın tam olarak uygulanmasında öğretmenlerin karşılaştığı en temel sorunun sınıftaki öğrenci mevcudu olduğu anlaşılmaktadır.

Katılımcılara yöneltilen “Dersin öğrencileriyle dersin programını, kazanımlarını paylaşıyor musunuz? Neden?” sorusuna katılımcıların tamamı olumsuz cevap vermişlerdir.

“Hayır. Anlamazlar ki!” K1

“Gerek var mı?” K2

“Şimdi bunu niye söyledi ki demezler mi?” K6

“Sene başında genel bir bilgilendirme yapıyorum, başka da yok.” K8

“Çok ilgilenmiyorlar ki zaten bu gibi şeylerle.” K9

“Nerede kalmıştık, oradan devam.” K10

“Hayır. Çok önemsemiyorlar ki.” K13

“Hayır. Söylesem ne değişecek.” K14

“Dersi çok önemsemedikleri için yapmıyorum. Yıllarca gördükleri için ders onlara anlamsız geliyor sanki.” K17

“Hayır. Nerede kalmıştık diye sorup derse devam ediyorum.” K19

Odak grup görüşmeleri sırasında bu soruya verilen cevaplar ve tartışmalarda öğrencilerin program ve kazanım kelimeleri ile bunların önemi konusunda bilinçsiz oldukları, önemsemedikleri ve bunları vermenin öğrencilerde anlamlı bir değişiklik sağlayacağını düşünmedikleri açığa çıkmıştır.

Öğretmenlerin İngilizce Öğretim Programı hakkındaki görüşlerinin araştırıldığı odak grup görüşmesi sırasında dördüncü soru olarak “Hedefler, içerik, öğrenme – öğretme süreçleri, değerlendirme etkinliklerini göz önüne aldığımızda 9.sınıf İngilizce öğretim programı hakkında neler söylemek istersiniz?” sorusu katılımcılara yöneltilmiştir. Bu soru için katılımcılar:

“Sarmal hissediyorum ben mesela 9da öğrettim; 11de tekrar öğretiyorum. 10da öğrettim; 12de yeniden öğretiyorum.” K5

“Çok temel seviyede kendini tanıtın diye hazırlanmış herhalde.” K6

“Evet, onu hissedebiliyorsunuz.” K7

“Önceki yedi yılın genel bir tekrarı yapıyor.” K11

“Genel bir tekrar.” K14

“Basit bir program. Zaten geçmişin tekrarı.” K16

“Genel tekrar mahiyetinde bir program. İçerik basit, yürütmesi kolay. Yetiştirmek problem olmuyor.” K18

“Basit ve kolay.” K19

Katılımcıların bu soruya genel geçer cevaplar verdikleri dikkat çekmektedir. İlk soruya verdikleri cevaplar doğrultusunda katılımcı öğretmenlerin İngilizce Öğretim Programını incelemedikleri anlaşıldığından bu soruya detaylı cevaplar alınamamıştır. Ancak 9.sınıf öğretim programının hedefler ve içerik bağlamlarında basit ve kolay olduğu katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Öğrenme ve öğretme süreçleri ile değerlendirme etkinlikleri konusunda net cevaplar alınamamıştır. Yalnızca bir katılımcının değerlendirme konusunda verdiği cevap araştırmacının dikkatini çekmiştir.

“Yine değerlendirme olarak. Mesela hiçbir zaman ölçtüğümüz gibi anlatmıyor ya da anlattığımız gibi ölçmüyoruz. En büyük sıkıntılarımızdan birisi bu. Mesela portfolyo diyoruz, işte, alternatif ölçme yöntemleri diyoruz ama bunların hiçbirini kullanmıyoruz.” K13

K13 ile aynı odak grup görüşmesinde yer alan diğer katılımcılar da bu yorumu haklı bulduklarını, aynı durumda olduklarını belirtmişlerdir. Sınıf mevcutları, öğretmen, öğrenci ve velilerdeki alışkanlıkların da buna sebep olduğunu ifade etmişlerdir. Bir katılımcı ise zaman zaman okul idaresinin de bu konuda olumsuz etki yaratabildiğini aktarmıştır. Sınavların klasik, bilindiği şekli ile

yürütülmesini istediklerini, kanıtlayıcı belgeye ihtiyaç duyacaklarını, dijital ortamda verilerin değerlendirmeye esas tutulamayacağını ilettiklerini ifade etmiştir.

“Müdürü ne yapacağız? Sınav kâğıdı istiyor. Konuşma becerisini ölçerken bile sıkıntı yaşıyoruz.” K12

“Öğrencilere video falan çektirmeyin hocam, ne olur ne olmaz? Öğrencinin videoyu nasıl kullanacağı belli olmaz. Sonra sorun olmasın, diyorlar.” K13

Odak grup görüşmeleri sırasında beşinci soru olarak “Öğretim programı öğrencinin hangi becerilerini daha çok geliştirmeye yöneliktir?” sorusu sorulmuştur. Bu soruda tüm katılımcıların da öğretim programının 4 beceriyi de (dinleme – konuşma – okuma – yazma) kapsadığı konusunda hemfikir oldukları görülmüştür.

“Dört beceri de gözetilmiş bence.” K4

“Kelime bilgisi de artırılmak için bir çaba var.” K6

“Dört beceri de var bence.” K9

“Bence tüm beceriler dengeli bir şekilde veriliyor.” K13

“Dört beceri de var.” K16

İki katılımcının bu soru için verdikleri cevaplar dikkat çekmektedir.

“Kelime bilgisi de artırılmak için bir çaba var.” K3

“Daha çok kelime bilgisini artırmaya yönelik gibi geliyor bence. Daha çok devlet kitabından benim algıladığım o şimdi.” K7

Bu iki katılımcı İngilizce Öğretim Programında kelime bilgisinin artırılması konusunda özel bir gayret gözlemlediklerini aktarmışlardır. Ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinde bu gayreti fark ettiklerini ifade etmişlerdir.

İngilizce Öğretim Programı hakkında sorulan altıncı soru: “Hedefler, içerik, öğrenme – öğretme süreçleri, değerlendirme etkinliklerini göz önüne aldığınızda 10.sınıf İngilizce öğretim programı hakkında neler söylemek istersiniz?” sorusudur. Bu soru karşısında katılımcıların hepsinin birbirine benzer düşünceler içerisinde oldukları görülmüştür.

“Çok ağır.” K1

“9dan sonra çok zorlaşıyor sanki.” K5

“Kelimeler çok yoğun.” K6

“Çok sıkıcı.” K9

“9.sınıftan sonra birden bire çok ağırlaşıyor sanki.” K10

“Çok yoğun. Ve sıkıcı.” K12

“Yetişmiyor. Bazı etkinlikleri atlıyorum ben.” K14

“10 sıkıntılı işte. Çok yoğun. Bir sürü kelime var. Kitap çok sıkıcı.” K15

“Çok yoğun.” K17

Verilen cevapların hedef ve içeriklere yönelik olduğu görülmektedir. Katılımcılar öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme etkinlikleri konusunda çok detaylı fikir sunmamışlardır. Okuma parçalarının uzunluğu ve verilmesi beklenen kelimelerin yoğun olduğuna dikkat çekmişlerdir.

Katılımcılara “Programı uygularken değişiklik yaptığınız durumlar olur mu? Evet ise, ne tür durumlarda, nasıl değişiklikler yaparsınız?” sorusu sorulmuştur. Bu soru karşısında verilen cevaplar incelendiğinde katılımcıların programda değişiklik yapmadıklarını belirttikleri görülmektedir. Ancak, zaman sıkıntısı ve konunun ya da etkinliğin çok kolay olması durumlarında etkinliklere müdahale ettiklerini, kolay olan etkinlikleri atladıkları ya da zorlaştırdıklarını; bazı etkinliklerde tüm öğrencilere uygulama yaptırmadan diğer etkinliğe geçtiklerini aktarmışlardır.

“Bazen atladığım şeyler oluyor. Eğer sınıfın bildiği bir konu ise atlıyorum.” K1

“Hayır, değişiklik yapmam. Neyse o!” K5

“Kitabı birebir takip etmeye çalışıyorum.” K6

“Aynen uygulamam.” K9

“Aynen uygulamaya çalışıyorum.” K10

“Eğer sınıf için basit ise onu atlarım mesela.” K11

“Eğer öğrencilerin bildiği bir konu ise bazı alıştırmalar yapar atlarım.” K13

“Ben fırsat eğitiminden yanayım. Birbiri ile ilgili konuları birlikte veriyorum. Comperative - superlative ayrılmış mesela. Ben konuyu verirken ikisini birlikte veriyorum. Öğrenci daha kolay öğreniyor böyle olunca.” K15

“Ben kitaptan takip ediyorum. Bazen atladığım yerler oluyor. O da zaman sıkıntısından. Onu da eve ödev olarak veriyorum.” K16

“Ben birebir işlemeye çalışıyorum. Atlamadan. Ama çok zor oluyor. Yetişmiyor.” K17

“9larda farklı etkinlikler yaptırmaya çalışıyorum çünkü bildikleri şeyler zaten.” K18

“10larda basitleştirmeye çalışıyorum. Kelimeleri çalışmaları için worksheet dağıtıyorum.” K18

“Hayır, aynen devam.” K19

Görüşme formunda yer alan “Programı uygularken kullandığınız materyaller nelerdir? Başka şeyler kullanmaya ihtiyaç duyar mısınız? Öğretmen kılavuz kitabını kullanır mısınız? Neden?” sorusuna katılımcılar çeşitli cevaplar vermişlerdir.

“Yalnızca kitap.” K3

“Bazen gramer için worksheet dağıtıyorum.” K7

“Kitap ancak yetişiyor.” K8

“Çalışma kitabını ödev olarak veriyorum.” K10

“Aldırdığımız kitap, devletin gönderdiği çalışma kitabı, worksheetler” K11

“Ogmmateryal, işte ..... (mobil bir uygulama) falan” K13

“Kitap dışında ogmmateryal var, ... (mobil bir uygulama) var. K14

“Ogm yi ben çok faydalı bulmuyorum İngilizce açısından. Nasıl desem? Neredeyse her ders değil. Yani hani dediniz ya o müfredatın hızı dediğiniz konu var ya o hızdan zaman yakalayabilirsin, yapıyorum. Ya da çocuklara bakıyorum aslında. Mesela görünüş ve karakterle alakalı olan ünitemiz var 9 sınıflarda. Oradaki kelimeleri biraz az buldum açıkçası o zaman ogm materyale yöneldim. Orada daha fazla kelime vardı, daha fazla cümle vardı. Tarif etme seçeneği vardı. O yüzden ogm materyale yöneldim.” K16

“Bu dönem zümre de aldığımız bir karar vardı. Özellikle 9 ve 10. Sınıflar düzeyinde her konu bitiminde DynEd günü yapacağız şeklinde. Bu 2 ünitede falan mükemmel gitti, çocuklar çabalıyorlar. Gerçekten giriş yapamadığında falan uğraşılıyor, ya diyor işte, seviye tespitim kötü çıktı; ben şunları yapmak zorundayım diye. Ama teknik aksaklıklarımız var. Yani mesela o derste bitirdi diğer derslere hemen anında geçemiyor. Bazı öğrencilerimiz için burada da o fırsat eşitliğini %100 sağlamış olmuyoruz. O zaman da b planımız olan diğer uygulamaya geçiyoruz.”
K17

“EBA'da normalde Ortaokullarda falan çok güzel etkinlikler var. Ama lisedeki biraz az geldi. Bana direk kitabın kendisini yazmış, sunmuş ya da direk sadece kazanım testlerimiz var.” K18

Katılımcıların hepsinin öğretim programını uygularken ders kitabı kullandıkları görülmektedir. Kullanılan ders kitabının devlet tarafından ücretsiz dağıtılan kitaplar olduğu anlaşılmıştır. Katılımcılardan yalnızca üç tanesi devlet kitabının yerine başka bir kitap kullandıklarını, devletin gönderdiği çalışma kitabını da bu kitapla birlikte kullandıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların hepsi dilbilgisi konuları için çalışma kâğıtları (worksheet) dağıttıklarını aktarmışlardır. Bunların dışında MEB tarafından internet ortamında sunulan ogmmateryal sitesine eriştiklerini, oradan bazı etkinlikler kullandıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan bir grup okulda zümre olarak karar aldıklarını ve bu karar doğrultusunda yine MEB tarafından sağlanan DynEd Portalını kullandırmaya çalıştıklarını ancak sistemsel sorunlar nedeniyle beledikleri verimi alamadıklarını, bu durumlarda ücretsiz bir sanal uygulamaya öğrencileri yönlendirdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılar sürekli öğrencilerin durumlarını gözlemlediklerini, bazı hedef ve kazanımlar için etkinlikleri çeşitlendirmeleri ya da seviyesini değiştirmeleri gerektiğinde farklı kaynaklara yöneldiklerini dile getirmişlerdir.

Öğretmen kılavuz kitabı ile ilgili kısım için yalnızca bir katılımcı bu kılavuz kitaba erişebildiğini ve kendisinde bulunduğunu belirtmiştir. Zaman zaman bu kitaba baktığını, ancak sürekli kullanmadığını ifade etmiştir. Diğer katılımcılar öğretmen kılavuz kitaplarının kendi okullarına ulaşmadığını aktarmıştır. Kılavuz kitap ellerine geçmesi halinde tabi ki faydalanacaklarını da ifade etmişlerdir. Araştırmacı tarafından yapılan araştırmalar sonucunda öğretmen kılavuz kitabının EBA portalında dijital formatta bulunduğu ayrıca kitap dağıtım deposunda da bu kitaptan bulunduğu, okullar tarafından teslim alınmadığı açığa çıkarılmıştır.

Görüşmelerde katılımcılara son olarak “Programı hazırlayan kurulda olsa idiniz; neleri değiştirdiniz / neler aynı kalırdı?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya katılımcıların verdiği bazı cevaplar aşağıda sunulmuştur.

“9 iyi, güzel ama 10.sınıf için kesin birşeyler yapardım.” K3

“10.sınıfa kesinlikle müdahale edilmeli.” K5

“9.sınıfı biraz zorlaştırdım, 10.sınıfa hazırlık olması için.” K10

“10.sınıfı kolaylaştırdım.” K12

“10.sınıf kitaptaki metinlere müdahale eder, kısaltırdım. Ya da kolaylaştırdım.” K14

“9.sınıf genel tekrar mahiyetinde olduğu için 10.sınıf birden zorlaşıyor sanki. 9u biraz zorlaştırmak yerinde olabilir.” K15

“9u biraz zorlaştıralım, 10u biraz hafifletirelim bence.” K17

Katılımcıların cevapları incelendiğinde hepsinin 9 ve 10.sınıf İngilizce öğretim programları hakkında hemfikir oldukları görülmektedir. Katılımcılar 9.sınıf programının genel tekrar kapsamında olduğu, öğrencilere kolay geldiğini ifade etmişlerdir. Ancak 10.sınıf programının 9.sınıfa kıyasla birden

zorlaştığı, okuma metinlerinin uzun olduğu ve yeni kelimelerin çokluğu nedeniyle öğrencilere zor geldiğini aktarmışlardır.

4. Sonuç ve Tartışma

“İngilizce öğretmenlerinin ortaöğretim İngilizce öğretim programı hakkında görüşleri nelerdir?” üzerine yürütülen bu çalışma 4 farklı devlet ortaöğretim kurumunda gerçekleştirilmiştir. Bu okullarda görev yapan ve 9-10.sınıf düzeyinde derslere giren 19 İngilizce öğretmenleri ile odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Bu görüşmeler sonucunda İÖP ve öğretmenlerin İÖP hakkındaki görüşleri üzerine çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır.

Katılımcı öğretmenlerin çoğunluğunun İÖP’yi incelemedikleri, program ile ders kitabının aynı olduğunu düşündükleri, bu nedenle derslerini ders kitabına göre yürüttükleri, kitabın ilk sayfalarında yer alan tema, hedef ve kazanımları takip ettikleri, önceki programa göre çok fark görmedikleri belirlenmiştir.

Programın uygulamaya dönüklüğü ve uygulama kolaylığı konusunda 9.sınıf İÖP’nin uygulamaya dönük ve uygulamasının da kolay olduğu, konuların basit olduğu, öğrencilerin bu konularda hazırbulunuşluk seviyelerinin yüksek olduğu, konuların dört temel beceri esasında uygulamaya çalışıldığı ve bu konuda çok sorun yaşanmadığı açığa çıkmıştır. Ancak 10.sınıf İÖP’nin çok ağır olduğu, yeni kelimelerin çok yoğun olduğu, sınıftaki öğrenci mevcudunun yüksek olması nedeniyle programın hayata geçirilmesinde zorluklar yaşandığı, kazanımlara istenen oranda ulaşamadığı tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları ile paralel olarak Ertem (2023) ve Türkben (2019) da çalışmalarında İÖP’nin uygulamaya dönük olduğunu, özellikle konuşma becerisinin öne çıktığını tespit etmişlerdir. Yıldız ve Korkmazgil (2021) ile Koç (2019) da İÖP’nin dört beceriyi geliştirmeye yönelik hazırlanmış olduğunu belirtirken Ağcam ve Babanoğlu (2020) da konuşma becerisinin öne çıkarıldığını belirtmiş olması bu araştırmanın bulgularını desteklemektedir.

Öğretmenlerin dersleri yürütürken, yeni bir temaya başlarken, o temada öğrencilerin kazanması beklenen kazanımları öğrenciler ile paylaşmadıkları çünkü öğrencilerin program ve kazanım kelimeleri ile bunların önemi konusunda bilinçsiz oldukları, önemsemedikleri ve bunları vermenin öğrencilerde anlamlı bir değişiklik sağlayacağını düşünmedikleri belirlenmiştir. Öğrencinin derse olan ilgisizliği ve motivasyon eksikliği konusunda Çarıkçıoğlu (2019), Türkben (2019) ve Koç (2019) da benzer olumsuzluklardan bahsetmişlerdir. Oysa öğrenciler bu kavramları tanımasalar da hedef kazanımın öğrencilere ilan edilmesi öğrencilerin motivasyonlarını arttırabilecek, ders sırasında üzerinde çalışmalarını beklenen etkinlikleri anlamlandırmalarını sağlayacaktır. Böylelikle hedef kazanıma erişim daha kolay hale gelebilecektir.

9.sınıf İÖP’nin hedefler ve içerik bağlamlarında basit ve kolay olduğu ancak programın öğrenme ve öğretme süreçleri ile değerlendirme etkinlikleri konusunda net cevaplar verilemediği belirlenmiştir. Öğrenme öğretme süreçlerinde dört becerinin verilmeye çalışıldığı, sınıf mevcutlarının yoğunluğu nedeniyle istendiği oranda uygulama yaptırılmadığı tespit edilmiştir. Gürel ve Demirhan İşcan (2020) ile Türkben (2019) da çalışmalarında İÖP’de öne çıkarılan İletişimsel Dil Yaklaşımı uygulamalarında sıkıntılar yaşandığını, bu nedenle dört becerinin hepsinin birbirine paralel bir şekilde geliştirilmesi için yeterli uygulama yaptırılmadığını tespit etmişlerdir.

İÖP’de yer alan değerlendirme boyutunda alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerinin uygulanması konusunda beklentiler, alışkanlıklar, fiziki imkânlar vb. nedenlerle öğrencinin kendisi, veli veya okul idaresinin de olumsuz etki yaratabildiği belirlenmiştir. Gürel ve Demirhan İşcan (2020) ile Koç (2019) da alternatif değerlendirme yöntemlerinin kullanılmadığını aktarmışlardır. Ancak programda öne çıkarılan yaklaşım ve dört dil becerisinin geliştirilebilmesi için sınıf ve okul yeterli olamamakta, öğrencinin dil becerilerini günlük hayatta ve okul dışında da uygulamaya koşması

gerekmektedir. Bu nedenle İngilizce öğretmenleri, öğrenciler ve okul yöneticileri alternatif değerlendirme yöntemleri ve önemi konusunda daha fazla bilgilendirilmeli ve kullanmaları konusunda destek sağlanmalıdır.

2018 yılında uygulamaya konulan ortaöğretim İÖP’de dört becerinin de geliştirilmesinin esas alındığı tespit edilmiştir. Yıldız ve Korkmazgil (2021), Koç (2019), Türkben (2019) ve Alan (2019)da İÖP’de dört becerinin desteklendiğini, etkinliklerin kazanımlar ile uyumlu olduğunu aktarırken Türkben (2019) ve Alan (2019) öğretmenlerin klasik dil öğretim yaklaşımları, dersliklerin fiziki imkanları ve sınıf mevcutlarının yoğunluğu nedeniyle bu becerilerin istendik oranda geliştirilemediğini tespit etmişlerdir.

10.sınıf İÖP’nin hedefler ve içerik bağlamlarında ağır ve yoğun olduğu belirlenmiştir ancak programın öğrenme ve öğretme süreçleri ile değerlendirme etkinlikleri konusunda net cevaplar verilemediği görülmüştür. Öğrenme öğretme süreçlerinde dört becerinin verilmeye çalışıldığı ancak yeni kelime sayısı ve seviyesinin ağır olması, sınıf mevcutlarının yoğunluğu nedeniyle istendiği hızda ilerlenemediği, konuların yetiştirilemediği, öğrencilere yeterli oranda uygulama yaptırılmadığı tespit edilmiştir. 10.sınıf İÖP değerlendirme boyutunda da alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerinin uygulanması konusunda beklentiler, alışkanlıklar, fiziki imkanlar vb. nedenlerle öğrencinin kendisi, veli veya okul idaresinin de olumsuz etki yaratabildiği belirlenmiştir.

Katılımcıların İÖP’nin uygulanması sırasında programda herhangi bir değişiklik yapmadıkları ancak zaman sıkıntısı, konu veya etkinliğin öğrenci seviyesine uygun olmaması durumlarında etkinliklere müdahale ettikleri, kolay olan etkinlikleri atladıkları ya da zorlaştırdıkları; bazı etkinliklerde tüm öğrencilere uygulama yaptırmadan diğer etkinliğe geçtikleri tespit edilmiştir. Tokur Üner ve Aşlıoğlu (2022), Gürel ve Demirhan İşcan (2020), Alan (2019) İÖP’de yer alan kazanımların öğrenci seviyelerine uygun olmadığını belirtmişlerdir. Türkben (2019) ve Alan (2019) öğretmenlerin klasik dil öğretim yaklaşımları, dersliklerin fiziki imkanları ve sınıf mevcutlarının yoğunluğu nedeniyle de tüm dil becerilerinin beklendiği oranda desteklenemediğini tespit etmişlerdir.

Katılımcıların büyük çoğunluğunun öğretim programını uygularken devlet tarafından ücretsiz dağıtılan ders kitabının kendisini kullandıkları, dilbilgisi konuları için çalışma kâğıtları (worksheet) dağıttıkları, MEB tarafından internet ortamında sunulan ‘ogmmateryal’ sitesine eriştikleri, yine MEB tarafından sağlanan DynEd Portalını kullandırmaya çalıştıkları ancak sistemsel sorunlar, okul ve öğrencilerin fiziki imkanları nedeniyle bekledikleri verimi alamadıkları, sürekli öğrencilerin durumlarını gözlemledikleri, bazı hedef ve kazanımlar için etkinlikleri çeşitlendirmeleri ya da seviyesini değiştirmeleri gerektiğinde farklı kaynaklara yöneldikleri açığa çıkarılmıştır. Öte yandan İÖP’nin etkililiğini artıracak düşünülen öğretmen kılavuz kitaplarının okullara ulaşmadığını belirttikleri ancak söz konusu kılavuz kitabın MEB tarafından sunulan EBA portalında dijital formatta bulunduğu ayrıca kitap dağıtım deposunda da bu kitaptan bulunduğu, okullar tarafından teslim alınmadığı anlaşılmıştır. Bunlarla ilgili olarak Gürel ve Demirhan İşcan (2020), Çarıkcıoğlu (2019), Türkben (2019) ders kitabında yer alan etkinliklerin kazanımlar ile uyumlu olmadığını aktarırken; Koç (2019) ve Civriz (2019) temaların öğrencilerin ilgi alanlarına yönelik olduğunu, etkinlikler ile kazanımların da birbirine uyumlu olduğunu belirtmişlerdir.

5. Öneriler

İÖP ile devlet tarafından öğrencilere ücretsiz ulaştırılan kitapların tema adları, içerik ve kazanımlar açısından birbirine paralel olduğu görülmektedir. Ancak programın yürütülmesi sırasında dikkat edilmesi gereken hususlar ve bunlara ilişkin açıklamaların ders kitaplarında yer almadığı da araştırmacı tarafından tespit edilmiştir. Dolayısıyla İÖP’nin incelenmemesi durumunda derslerin yürütülmesi sırasında İÖP’nin uygulanmasında özellikle dikkat edilmesi gereken bazı hususlar gözardı

edilebilecek ve bu durum ise programın etkililiğini azaltabileceği araştırmacı tarafından düşünülmektedir. Bu nedenle öğretmenlere öğretim programının tanıtılması ve dikkat edilmesi gereken hususlara dikkat çekilmesi amacıyla hizmetiçi eğitimlerin düzenlenmelidir.

Katılımcıların 9 ve 10.sınıf İngilizce öğretim programı konusunda hemfikir oldukları görülmektedir. Katılımcılar 9.sınıfın genel bir tekrar olduğu, bu nedenle öğrencilere kolay geldiğini ancak 10.sınıfın birdenbire zorlaştığını, metinlerin uzun ve yeni kelimelerin çok olduğunu belirtmektedirler. 9.sınıftan 10.sınıfa geçişi daha dengeli hale getirmek adına bu iki sınıf düzeyindeki programların gözden geçirilmesi; 9.sınıfın biraz daha zorlaştırılması, 10.sınıfın biraz kolaylaştırılması daha yerinde olabilecektir.

2018 yılından itibaren uygulamaya konulan İÖP'nin dört temel beceriyi esas aldığı, iletişimsel yaklaşımı öne çıkardığı, öğretmenlerin bu durumdan memnun oldukları söylenebilir. Ancak İÖP'nin etkililiğini sağlamak ve artırmak adına öğretmenlere ve idarecilere İÖP hakkında etkili bilgilendirmeler sağlanmalı, gerekirse hizmetiçi eğitimler düzenlenmeli, İngilizce öğretimi konusunda MEB tarafından sağlanan portallardaki sistemsel sıkıntılar giderilmeli, 9 ve 10.sınıf programları sınıflar arasındaki farkın azaltılması ve geçişin daha dengeli olabilmesi için gözden geçirilmeli, bazı iyileştirmeler yapılmalı, öğrencilerin beceriler üzerinde daha fazla uygulama yapabilmelerini sağlamak için iletişimsel yaklaşımı temel alan yeni etkileşimli etkinliklerin geliştirilerek programa uyarlanması sağlanmalıdır.

6. Kaynakça

- Ağcam, R., & Babanoğlu, M. P. (2020). Türkiye’de İngilizce öğretim programının değerlendirilmesi: Beceri ve ödev önerileri üzerine bir çalışma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28 (1), 431-441. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.3635>
- Alan, F. (2019). *Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde uygulanan yeni İngilizce öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri* (Tez No.564567) [Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (4.baskı). Seçkin.
- Arastaman, G., Öztürk Fidan, İ., & Fidan, T. (2018). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenirlik: Kuramsal bir inceleme. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (2. baskı). Pegem Akademi.
- Civriz, E. (2019). *Ortaöğretim 9. sınıf İngilizce dersi öğretim programına yönelik öğretmen görüşleri* (Tez No.600891) [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çarıkcıoğlu, M. (2019). *2018 Ortaöğretim İngilizce dersi öğretim programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri* (Tez No.590611) [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ertem, Z. S. (2023). Ortaöğretim İngilizce öğretim programındaki işlevler ve öğrenme çıktılarının bilişsel düzeylerinin değerlendirilmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (32), 1402-1418. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1253217>

- Gürel, E., & Demirhan İşcan, C. (2020). Reviewing the 9th grade English curriculum with Stake's responsive evaluation model according to teachers opinions. *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 49(1), 501-554. <https://doi.org/10.14812/cuefd.623396>
- Koç, N. (2019). *Güncellenen 9. sınıf İngilizce öğretim programının eski programla öğretmen görüşlerine göre karşılaştırılması* (Tez No.588786) [Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- MEB. (2022). *Ortaöğretim İngilizce dersi öğretim programı*. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=342> adresinden 26 Kasım 2022 tarihinde erişilmiştir.
- Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2015). *Qualitative research: A guide to design and implementation* (4th ed.). Jossey Bass.
- Tokur Üner, B., & Aşılıoğlu, B. (2022). İngilizce öğretiminde ölçme değerlendirme sürecine ilişkin öğretmen görüşleri. *EKEV Akademi Dergisi*, 0 (89), 25-50.
- Türkben, A. (2019). *Dokuzuncu sınıf İngilizce dersi öğretim programına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri* (Tez No.584673) [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yıldız, H., & Korkmazgil, S. (2021). İngilizce öğretmenlerinin İngilizce dersi eğitim programına ilişkin algılarının metaforlar yoluyla incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (60), 302-330. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.916712>
- Yüce, E. (2018). *Türkiye'deki lise 9. sınıf İngilizce öğretim programının Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı ilkelerine göre değerlendirilmesi*. (Tez No.515660) [Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yıldırım A., & Şimşek, H., 2013. *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9.baskı). Seçkin.